

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
23/00178-2

Saksbehandler:
Inger Aasgaard

Dato:
30. mars 2023

Høringssvar - endring i utlendingsforskriften om nemndmøtebehandling i utvisningssaker som berører barn

Barneombudet viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 10. februar som gjelder forslag til endring i utlendingsforskriften om nemndmøtebehandling i utvisningssaker som berører barn. Vi takker for muligheten til å komme med innspill.

Barneombudet vil innledningsvis påpeke at det er positivt at departementet skal foreta en helhetlig gjennomgang av regelverket om utvisning i saker som berører barn. Vi håper departementet i det videre arbeidet vil ha særlig fokus på hvordan barns rettigheter i utvisningssaker kan styrkes. Vi er spesielt opptatt av at departementet ser på alternativer til utvisning der utlendingen har barn i Norge, og at hensynet til barnets beste tillegges vekt som et grunnleggende hensyn slik barnekonvensjonen og Grunnloven § 104 annet ledd krever.

Barneombudet støtter i utgangspunktet forslaget om endring av utlendingsforskriften, slik at det vil bli en lavere terskel for at saker om utvisning av utlendinger med barn i Norge avgjøres i nemndmøte i Utlendingsnemnda (UNE). Vi mener imidlertid at departementets forslag til ordlyd må endres og vil utdype dette nærmere i det følgende. Vi har ytterligere noen avsluttende bemerkninger til prioritering av utvisningssaker der barn er berørt.

Barns rettigheter i utvisningssaker

FNs barnekonvensjon artikkel 9 slår fast barns rett til å ikke bli adskilt fra sine foreldre. Retten til familieliv er beskyttet i både Grunnloven, Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og barnekonvensjonen. Utvisning kan medføre et drastisk inngrep i barns rett til familieliv, og kan påvirke realiseringen av en rekke andre rettigheter, herunder retten til omsorg, helse og utvikling. FNs barnekomité har bedt Norge om å styrke implementeringen av barns rettigheter i utvisningssaker. Barneombudet mener økt nemndmøtebehandling av utvisningssaker der barn er berørt er et viktig bidrag til dette.¹

¹ FNs barnekomités avsluttende merknader til Norge (2018), pkt. 14 c.

Høringsnotatet inneholder ingen selvstendig vurdering av hensynet til barnets beste og identifiserer heller ikke dette som ett av hovedhensynene, jf. redegjørelsen i punkt 3. Etter Grunnloven § 104 annet ledd og FNs barnekonvensjon artikkel 3, er departementet forpliktet til å foreta en vurdering av hva som er til barnets beste ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn. Dette gjelder også ved forskriftsendringer.

Nemndmøtebehandling som hovedregel i utvisningssaker der barn er berørt

Barneombudet mener at hovedregelen i utlendingsforskriften bør være at utvisningssaker der barn er berørt avgjøres i nemndmøte, med mindre særlige grunner taler imot det, tilsvarende andre sakstyper med utvidet rett til nemndmøtebehandling, jf. utlendingsforskriften § 16-9 annet ledd og statsborgerloven § 27 tredje ledd.

Departementet har i høringsnotatet vist til at en slik hovedregel er vurdert, men at dette vil gå lenger enn hva som er ønskelig ut fra effektivitetshensyn. Barneombudet mener departementet burde redegjort nærmere for hva som ligger til grunn for denne vurderingen, herunder hvordan hensynet til barnets beste er vurdert og vektet opp mot øvrige hensyn.

Utvisning av omsorgsperson kan være et svært inngripende tiltak for barn, med potensielt store, negative konsekvenser for barnets oppvekstvilkår. Dette gjelder også i de tilfeller der barnet ikke bor fast sammen med omsorgspersonen som vurderes utvist, samt i de tilfellene der utvisning medfører at familien flytter samlet fra Norge for den tid innreiseforbudet gjelder. På denne bakgrunn og som følge av at det sentrale spørsmålet i disse sakene er om vedtaket er forholdsmessig, jf. utlendingsloven § 70 første ledd, mener Barneombudet at nemndmøtebehandling bør være hovedregelen. Man vil ved dette også tilrettelegge for at barnets livssituasjon og omsorgsbehov synliggjøres i større grad, og det er en viktig rettsikkerhetsgaranti at avgjørelsen ikke treffes av nemndleder alene.

Forslag til revidert ordlyd i utlendingsforskriften § 16-9 tredje ledd

I punkt 3.4 redegjør departementet for forslag til ordlyd i utlendingsforskriften § 16-9 fjerde ledd:

«Når det gjelder saker om utvisning som berører barn, skal saken behandles i nemndmøte også ved noe lavere grad av tvil enn etter første ledd. Ved vurderingen skal det spesielt legges vekt på om det er forhold som innebærer at utvisning vil oppleves særlig inngripende, blant annet langvarig familieliv i Norge, at barnet kan bli skilt fra sin nærmeste omsorgsperson eller andre forhold som kan innebære at barnet vil være særlig sårbart for familiesplittelse. Første punktum gjelder ikke dersom nemndleder mener at utvisningsvedtaket bør oppheves.»

Barneombudet mener at ordlyden i første punktum bør endres, fra «ved noe lavere grad av tvil» til «ved lavere grad av tvil».

Når formålet med forskriftsendringen er at flere utvisningssaker der barn er berørt skal avgjøres i nemndmøte, mener Barneombudet at formuleringen «ved noe lavere grad av tvil» ikke vil sikre dette i tilstrekkelig grad. Barneombudet viser til at terskelen for når en sak skal avgjøres i nemndmøte allerede er høy, jf. utlendingsforskriften § 16-9 første ledd. Vårt syn underbygges ytterligere av opplysningene i høringsnotatet om at kun 9 prosent av UNEs utvisningssaker der

barn er berørt de siste fem årene har vært avgjort i nemndmøte.² Dersom departementets forslag til ordlyd legges til grunn, er Barneombudet bekymret for at dette ikke vil medføre en reell økning av nemndmøtebehandling i utvisningssaker der barn er berørt.

Videre mener Barneombudet at utlendingsforskriften § 16-9 fjerde ledd bør inneholde en henvisning til at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved valg av avgjørelsesform. Etter vår vurdering er dette avgjørende for å synliggjøre forpliktelsen som følger av Grunnloven § 104 annet ledd og barnekonvensjonen artikkel 3.

Tiltak for å sikre effektiv saksbehandling

I høringsnotatets punkt 3.2 uttaler departementet blant annet at avgjørelse av en sak i nemndmøte nødvendigvis medfører lenger saksbehandlingstid, enn ved avgjørelse av nemndleder. Barneombudet er glad for at departementet anerkjenner viktigheten av at utvisningssaker der barn er berørt treffes så raskt som mulig. Barn har en annen tidsforståelse enn voksne og det kan være svært belastende for barn å måtte leve med usikkerheten en utvisningssak kan medføre.

Barneombudet mener et viktig avhjelpende tiltak for å forhindre at økt nemndmøtebehandling av denne sakstypen medfører lenger saksbehandlingstid, er at det legges føringer i UNEs tildelingsbrev om at utvisningssaker der barn er berørt skal prioriteres, tilsvarende føringene for asylsaker som omfatter barn.³ Barneombudet mener dette også bør omfatte omgjøringsanmodninger.

Barneombudet har ytterligere merket seg at departementet avslutningsvis i høringsnotatet forutsetter at endringsforslaget ikke vil medføre en større økning i antallet nemndmøtesaker. Til dette vil Barneombudet understreke viktigheten av at det sikres nok ressurser til at den foreslåtte forskriftsendringen kan gjennomføres i praksis.

Med vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Inger Aasgaard
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

² Høringsnotatet s. 4.

³ UNEs tildelingsbrev for 2023 pkt. 2.1 og 3.2.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

post@barneombudet.no
+47 22 99 39 50

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

barneombudet.no
EHF/org.nr.: 971527765